

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset) (U 25/2015 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 16/2017 vp — U 25/2015 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- lakimies Katri Väänänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Veli Sinda, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Timo Niemi, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- lainopillinen asiamies Petri Holopainen, Suomen Yrittäjät ry

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon TaVL 2/2016 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Digitaalisen sisällön tarjoamista koskeva direktiiviehdotus sisältää säännöksiä paitsi sopimustenmukaisuudesta ja kuluttajan oikeuksista virhetapauksissa myös säännöksiä digitaalisen sisällön toimittamisesta, kuluttajan oikeuksista tapauksissa, joissa toimitusta ei suoriteta säännösten mukaisesti, sovitun sisällön muuttamisesta sopimuksen voimassa ollessa sekä kuluttajan oikeudesta irtisanoa pitkäkestoinen sopimus. Maltan pj. on tehnyt päämäärätietoista työtä yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ehdotuksen suhteen. Säännöksiä on kauttaaltaan selkiytetty ja kompromissiehdotuksessa otetaan useissa suhteissa tasapainoisemmin huomioon kuluttajien ja elinkei-

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2017 vp

nonharjoittajien edut kuin komission alkuperäisessä ehdotuksessa. Myönteisinä muutoksina voidaan mainita erityisesti seuraavat seikat:

- soveltamisalasäännöksiä on jonkin verran selkiytetty erityisesti niiden sopimusten suhteen, joissa vastikkeena ei makseta rahaa (3 artikla);
- jos osapuolet eivät ole muuta sopineet, digitaalinen sisältö on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä aikaisemmin edellytetyn välittömän toimituksen sijaan (5 artikla);
- digitaalisen sisällön virheellisuuden arvioinnissa annetaan suurempi merkitys objektiivisille kriteereille kuin komission alkuperäisessä ehdotuksessa, jossa virheellisuuden arviointi painottui vain ns. subjektiivisiin kriteereihin eli siihen, täyttääkö digitaalinen sisältö sopimuksessa asetetut vaatimukset lukuun ottamatta tapauksia, joissa sopimusehdot ovat epäselvät (6, 6 a, 7 ja 8 artikla);
- virhevastuuaikaa ja vanhentumisaikaa koskeva sääntely jätetään pitkälti kansallisen lainsäädännön varaan (9 ja 9 a artikla);
- virhetilanteissa on säilytetty lähtökohtana oikeussuojakeinojen hierarkia, mutta kuluttajalla on aikaisempaa helpommin edellytyksin oikeus vaatia hinnanalennusta tai sopimuksen päättämistä;
- elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia palauttaa tietoja kuluttajan purkaessa tai irtisanoessa sopimuksen on lievennetty (13 a artikla)
- ehdotus ei enää sisällä vahingonkorvausoikeudellisia säännöksiä (14 artikla poistettu ehdotuksesta);
- pitkäkestoisia sopimuksia koskevat säännökset ovat paremmin linjassa kuluttaja acquis'n ja sopimusoikeudellisten periaatteiden kanssa (15 ja 16 artikla).

Digitaalista sisältöä koskevat säännökset ovat EU-tasolla uusia eikä kansallisestikaan erityissäännöksiä tällaisista hyödykkeistä ole kuin yhdessä jäsenvaltiossa, UK:ssa. Digitaalista sisältöä koskeva direktiiviehdotus koskee digitaalisessa muodossa tuotettua ja toimitettua tietoa, kuten tietokoneohjelmia, pelejä, musiikkia, filmejä, tv-palveluita, e-kirjoja ja digitaalisia lehtiä. Lisäksi soveltamisalaan kuuluvat palvelut, jotka mahdollistavat digitaalisessa muodossa olevan tiedon luomisen, käsittelyn tai säilyttämisen, kuten pilvipalvelut, sekä palvelut, jotka mahdollistavat muilta käyttäjiltä peräisin olevan digitaalisessa muodossa olevan tiedon jakamisen ja muun vuorovaikutuksen sen kanssa, kuten erilaiset keskustelupalstat.

Direktiivin soveltamisalaan kuuluisivat kompromissiehdotuksen mukaan paitsi sellaiset sopimukset, joissa kuluttaja maksaa rahaa vastikkeena saamastaan digitaalisesta sisällöstä, myös sellaiset, joissa kuluttaja antaa tai sitoutuu antamaan henkilötietoja. Henkilötietojen käsite määräytyy EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 2016/679 mukaan. Käsite on laaja, sillä monet tiedot ovat käytännössä yhdistettävissä tiettyyn henkilöön, vaikka niistä ei henkilö nimenomaisesti ilmene.

Direktiivi koskee digitaalisen sisällön lisäksi myös DVD- ja CD-levyjä tms., joissa tavara toimii ainoastaan digitaalisen sisällön toimittamisvälineenä. Lisäksi direktiivin säännöksiä sovellettaisiin myös sellaisiin tavaroihin, joihin sisältyy erottamattomana osana digitaalista sisältöä, ellei elinkeinonharjoittaja osoita, että virheellisyys johtuu itse tavarassa olevasta puutteellisuudesta.

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2017 vp

Valtioneuvoston kanta

Ehdotus on neuvottelujen kuluessa useassa suhteessa kehittynyt myönteiseen suuntaan Suomen kannalta. Kompromissiehdotus sisältää kuitenkin edelleen seikkoja, joita Suomi ei pidä hyvänä. Erityisesti näistä voidaan mainita seuraavat:

- direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltiolla ole oikeutta säätää kuluttajalle velvollisuutta reklamoida elinkeinonharjoittajaa virheestä kohtuullisessa ajassa siitä, kun kuluttaja on havainnut sen tai kuluttajan olisi pitänyt havaita se;
- toisin kuin komission ehdotuksen mukaan direktiivin säännöksiä sovellettaisiin myös autoihin, pesukoneisiin ja muihin sellaisiin tavaroihin, joihin sisältyy erottamattomana osana digitaalista sisältöä, ellei elinkeinonharjoittaja osoita, että virheellisyys johtuu itse tavarassa olevasta puutteellisuudesta.

Suomi ei voi lähtökohtaisesti hyväksyä kompromissiehdotusta edellä selvitetyltä osin, vaan pyrkii vielä ennen neuvostoa käytävissä neuvotteluissa saamaan ehdotusta muuttumaan. Ottaen huomioon ehdotuksen kehittyminen kokonaisuudessaan myönteiseen suuntaan ja digitaalisten sisämarkkinoiden kuuluminen Suomen prioriteettialueisiin Suomi on kuitenkin viime kädessä valmis hyväksymään direktiiviehdotuksen pj:n esityksen mukaisena.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta on käsitellyt digitaalisia sopimuksia koskevaa direktiiviehdotusta aiemmin lausunnossaan TaVL 2/2016 vp — U 25/2015 vp. Valiokunta viittaa lausunnossaan esittämäänsä ja toteaa lisäksi seuraavan.

Talousvaliokunta pitää kuluttajalainsäädännön harmonisointia keskeisenä keinona edistää digitaalisen sisämarkkinan toimivuutta. Valiokunta on aiemmin eri asiayhteyksissä kiinnittänyt huomiota siihen, että nykyisellään EU:n kuluttajalainsäädäntö muodostaa varsin hajanaisen ja osin päällekkäisistä säädösinstrumenteista muodostuvan kokonaisuuden. Tilanne on ongelmallinen sekä kuluttajien, yritysten että viranomaisten näkökulmasta. EU:n kuluttajansuojasääntelyn toimivuuden tarkastelua koskevassa lausunnossaan (TaVL 23/2016 vp — E 77/2016 vp) valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että tavoitteena tulisi olla jakelukanava-, toimiala- ja teknologianeutraali sääntely.

Nyt käsiteltävänä olevaan ehdotukseen on alun perin suhtauduttu Suomessa varsin kriittisesti erityisesti sen sääntelyä hajauttavien vaikutusten, käytännön sovellettavuuden ja tietyiltä osin myös kuluttajansuojan tasoa heikentävien vaikutusten vuoksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotukseen on kuitenkin saatu Suomen neuvottelutavoitteita vastaavia merkittäviä parannuksia, joista viimeisimmät vasta eduskunnalle toimitetun jatkokirjelmän laatimisen jälkeen. Talousvaliokunta pitää merkittävänä esimerkiksi virhevastuuta ja vanhentumisaikaa koskevan sääntelyn jättämistä kansalliseen päätäntävaltaan ja sääntelyn soveltamisalaa koskevia selkeytyksiä. Talousvaliokunta arvioi saamansa selvityksen perusteella, että ehdotus on tämänhetkisessä muodossaan Suomen hyväksyttävissä.

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2017 vp

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella tämänhetkisen kompromissiehdotuksen mukaan ehdotukseen sisältyisi asetettuihin neuvottelutavoitteisiin nähden Suomen näkökulmasta ainoastaan yksi merkittävä puute, joka koskee reklamaatiovelvollisuuden puuttumista direktiivistä. Talousvaliokunta pitää valitettavana, että ehdotukseen ei sisältyisi mahdollisuutta tällaisen säännöksen sisällyttämiseen kansalliseen lainsäädäntöön. Asian käytännön merkitystä vähentää kuitenkin se, että myös kuluttajan intressissä pääsääntöisesti on puutteista reklamointi ilman erillistä sääntelyäkin.

Talousvaliokunta pitää tämänhetkisen kompromissiehdotuksen keskeisenä selkeytyksenä ja parannuksena alkuperäiseen säädösehdotukseen nähden sitä, että direktiiviä ei enää sovellettaisi sellaisiin tavaroihin, joihin sisältyy erottamattomana osana digitaalista sisältöä. Sääntely olisi voinut johtaa vaikeisiin rajanvetotilanteisiin ja sääntelyn soveltamisalaa koskeviin ongelmiin erityisesti, kun ehdotuksessa ei ollut määritelty, mitä tarkoitetaan tavaroilla, joihin sisältyy erottamattomana osana digitaalista sisältöä.

Talousvaliokunta pitää keskeisenä, että nyt sovittavan sääntelyn sisältö ja sääntelyratkaisut huomioidaan jatkossa myös tavarakauppaa koskevaa sääntelyä harmonisoitaessa ja että sääntelyssä pyritään mahdollisuuksien mukaan yhtenäisyyteen, joka selkeyttäisi niin yritysten, kuluttajien kuin lakia soveltavien viranomaistenkin toimintaympäristöä. Valiokunta painottaa, että digitalisaatiokehitys johtaa yhä laajemmin digitaalisten sisältöjen, palvelujen ja fyysisten tuotteiden yhdistymiseen. Tulevaisuudessa lähes kaikissa tavaroissa tulee olemaan jossain määrin digitaalisia ominaisuuksia. Tämä korostaa tarvetta tulevaisuuteen katsovaan ja yhtenäiseen säädösympäristöön, eikä sääntelyn kahtiajako digitaalisten ja muiden tuotteiden välillä enää tulevaisuudessa ole perusteltua.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 2.6.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2017 vp

jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen